

# Temadag

---

# Vård och omsorg



# 1. Bakgrund

---

Årets temadag för Vård och Omsorgscollege Sörmland anordnades den 16 oktober på aktivitetshuset Skjortan i Flen. Syftet för de årliga temadagarna är att samla intressenter och aktörer på en arena som ska främja samverkan mellan arbetsliv och utbildning inom vård och omsorg. Under temadagen utsågs också 2024 års handledare inom Vård- och Omsorgscollege Sörmland. Ämnen som togs upp till diskussion var bland annat trender på arbetsmarknaden, kompetensförsörjning, rekryteringsgrunder, validering, inspirerande och lyckade koncept samt olika projekt inom språkutveckling. Ansvariga för dagen var Titti Kendall (verksamhetschef länsgemensamt regionalt stöd och ordförande regionalt VOC), Marie Hallberg (regional processledare), Kenneth Eriksson (arbetsförmedlingen) och Morgan Andersson (Hållbar Regional Utveckling). Övriga representerade var regional styrgrupp i Sörmland och lokala styrgrupper från Eskilstuna, Strängnäs, Katrineholm-Flen-Vingåker samt Gnesta-Trosa-Nyköping-Oxelösund.



## 2. Sammanfattning

En stor och viktig nyhet var att Vård- och Omsorgscollege Sörmland är återcertifierade 2024-2029 – ett resultat av hårt arbete och starkt engagemang för kvalitet och kompetens inom vård- och omsorgsbranschen. Framgången är mycket betydelsefull, inte minst med tanke på nuläget i Sörmland gällande kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Ytterligare en positiv nyhet som presenterades var att Lunds universitet har forskat på Vård- och Omsorgscollege i sin helhet och lyfter fram de positiva effekterna i avhandlingen ”From Classroom to Clinic” av Arian Moaddegh.

Under dagen hölls en rad inspirerande föreläsningar som presenterade insatser för att göra vårdyrken mer attraktiva och att locka människor till branschen. Föreläsningarna var mycket uppskattade och fungerade inte bara som ögonöppnare för andra – även konkreta samarbeten föddes på plats under dagen och alla deltagare var överens om att dagen inneburit mycket inspiration, nyttiga insikter och vilja att starta och utöka samverkan ytterligare.

En annan viktig del som diskuterades var validering och skyddad yrkestitel. Här deltar Region Sörmland i spännande förstudier för att bland annat underlätta validering och kunna behålla befintliga medarbetare i respektive verksamhet. Flera kommuner i Sörmland har under 2024 påbörjat implementering och kommit igång med valideringsarbetsplatser. Även språkutveckling fick stort utrymme för att belysa hur viktiga språkbud och handledare är när det gäller att erbjuda trygg vård och skapa en inkluderande och välkomnande arbetsplats.

Årets handledare utsågs och firades. Handledare är mycket värdefulla resurser, både när det gäller introduktion och så kallad ”on-boarding” av blivande medarbetare och kollegor för en trygg arbetsmiljö. Handledarna främjar även en trygg studie- och lärandemiljö som bidrar till ett gott omhändertagande och bemötande av elever under APL. Detta är också viktigt ur ett rekryteringsgrundande perspektiv, där hela arbetsplatsen kan visa på en attraktiv arbetsplats och verksamhet att arbeta i.

 **Det pågår så otroligt mycket gott arbete runt om i regionen.**

Efter introduktion gällande dagens arbetsmarknadsläge (punkt 3 Arbetsmarknadsinformation) presenterades dagens agenda som följde de regionala målen för perioden 2024-2029:

**Mål 1. Hållbara utbildningar och arbetsliv inom vård och omsorg**

**Mål 2. Vård och omsorg är en attraktiv och eftertraktad bransch**

**Mål 3. Språkutvecklande utbildningar och arbetsplatser inom vård och omsorg**

# 3. Arbetsmarknadsinformation

---

Kenneth Eriksson pratade om det aktuella arbetsmarknadsläget i Sörmland. Arbetslösheten i Sörmland i augusti 2024 låg på 8,7 procent jämfört med 6,8 procent för riket och av Sörmlands kommuner låg Eskilstuna högst med 11,1 procent.

Det finns också färre lediga platser i länet, 2 346 lediga platser jämfört med 4 282 förra året. Detta kan bero på flera saker, exempelvis att arbetsgivare håller tillbaka på grund av oroliga tider, ett osäkert ränteläge med mera. Av branscherna har hälso- och sjukvård flest lediga platser, 239 st. Därefter följer transport och försäljning, vilket därmed innebär att dessa tre branscher kan anses som länets bristyrken tillsammans med socialt arbete och industriell tillverkning.

**» Målet är att få dem som går i nian att söka vård och omsorg.**

Arbetsförmedlingen samverkar med kommuner kring validering, och yrkesväxling av exempelvis barnskötare. Detta är genomfört tack vare god samverkan där man tar tillvara varandras resurser som framgångsrik yrkesväxling kan ske. Ett exempel är en minimässa som hålls den 18 oktober i Eskilstuna. Här har arbetsförmedlingen bjudit in 150 undersköterskor som får lyssna på föreläsare från Region Sörmland, Jobbcentrum, grundskolan med flera.

Morgan Andersson tog vid och pratade om rörlighet inom och mellan yrkesområden. Anställda inom vård och omsorg byter jobb mer idag, även om det är färre än inom andra branscher. Intressant att notera är hela 67,7 procent inom vård och omsorg har yrken som helt matchar deras utbildning. Här tycks kraven på utbildning spela roll – undersköterskor har oftare en matchande utbildning än när det gäller exempelvis vårdare eller vårdbiträden. Om individer ändå byter jobb, pekar tendensen på att det i hög grad handlar om att byta till en annan arbetsgivare, inte till ett annat jobb.



# 4. Föreläsningar om pågående aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse

---

## Mål 1: Hur får vi till samverkan på riktigt?

Ann-Louise Björkman är enhetschef på en bemanningsenhet i Eskilstuna kommun och jobbar även som APL-samordnare (APL = arbetsplatsförlagt lärande). I sitt arbete möter hon stora utmaningar att få in de 650 vikarier som behövs till sommaren och lyfte här frågan ”hur når vi ut till framtida medarbetare?”. Ann-Louise Björkman berättade om hur hon söker upp grupper proaktivt genom att besöka skolor, prata med elever, folk i affären med mera. Det handlar om att möta människor där människor är.

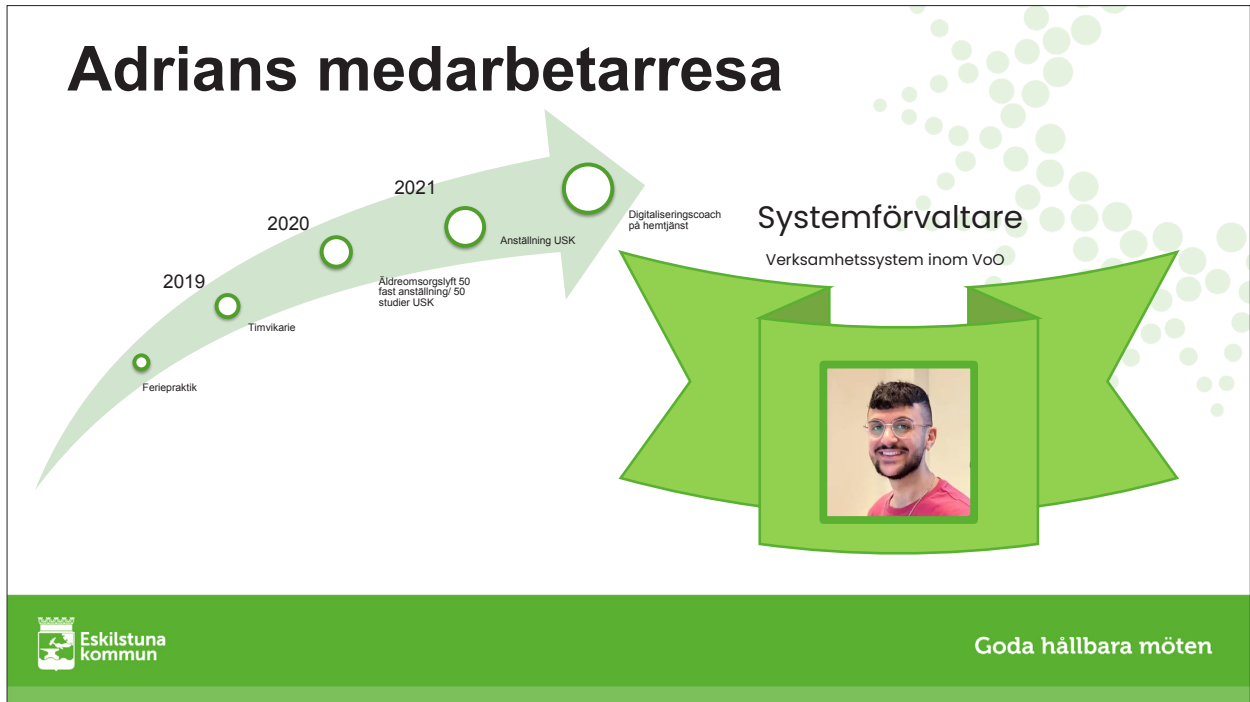
Genom att bjuda in människor till olika event kan man nå även dem som kanske inte har hittat sin plats i livet eller ens tänkt på vården. Det går att inspirera dem, peppa dem att våga vara nyfikna och testa nya grepp. På så sätt kan man möjliggöra samverkan på ett enkelt sätt – hitta en lokal, bjud in eldsjälarna från arbetsgivare, utbildningsanordnare och fack, och låt människor mötas, kroka arm och inspireras av varandra.

Man har också sett mycket goda effekter där man satsat stort på praο – här finns stora möjligheter med många nyfikna elever och man har sett en tydlig ökning blandat anmälningar till praοplatserna.

»» Att vara nyfiken är det nya.  
Det är vår framtid.



Ann-Louise Björkman avslutade föredraget med att berätta om Adrian, en sann inspiratör. Adrian var en lite orolig själ som började som timvikare, utbildade sig till undersköterska och sedan blev gruppleddare inom digitalisering för äldreomsorgen. Idag är Adrian systemförvaltare för verksamhetssystem inom vård och omsorg.



» Utan funktioner som Adrian kan inte uskor, sjuksköterskor eller arbetsterapeuter göra sitt jobb.

# 5. Flexibla utbildningsvägar

---

Från Prins Wilhelms yrkesgymnasium kom Michelle Berglund, vårdlärare på gymnasiet och Komvux, samt Joakim Sjölund, ansvarig för lärlingsutbildningarna.

Joakim Sjölund förklarade att av skolans cirka 90 elever går 60 elever i lärlingsform, vilket innebär att minst 1250 poäng på utbildningen sker på arbetsplats. Några av fördelarna med denna utbildningsform:

- Effektiva utbildningar i mikroformat med olika arbetsplatser
- Mer kostnadseffektivt – inga inköp av maskiner eller utrustning
- Bra för skoltrötta elever, bättre med mer praktisk hands-on-utbildning
- Passar ofta elever med NPF-diagnoser (NPF = neuropsykiatrisk funktionsnedsättning)

Sammantaget ger detta eleven bra förutsättningar och många lär sig lättare genom praktiskt arbete. Det underlättar också möjligheten till sommarjobb, ett starkt CV och bra referenser.

Det finns även en del risker och nackdelar:

- Kräver mer av eleverna själva, de måste ta ett större ansvar
- Eleven vara framåt på arbetsplatsen och vilja lära sig
- Man lämnar ut en stor del av utbildningen till en okänd person utan pedagogisk utbildning.
- Kan vara svårt för läraren att få insyn i vad eleven verkligen har gjort.
- Ibland utnyttjas eleverna, ses som en resurs men får inte tillräckligt bra handledning ibland (förekommer i vården)

Joakim Sjölund berättade också om att skolan använder en APL-app med bra funktionalitet för att hantera närvaro, elevens mående, handledning med mera.

Michelle Berglund beskrev motsvarande struktur för vård- och omsorgsdelen, där eleverna i ettan går ut i äldreomsorgen, i tvåan LSS och i trean i psykiatri och sjukvård.

Här kom ett spontant förslag att involvera Michelle Berglund och Joakim Sjölund även i den lokala styrgruppen där man pratar om just utbildningsvägar och samverkan. En god idé som visade på vilka konkreta resultat vad temadagar och samverkan kan få.

## Dialog och reflektion vid borden i lokal styrgrupp – del 1

Baserat på målen för lokal och regional nivå genomfördes gruppdiskussioner kring Mål 1, Hållbara mål utifrån frågeställningarna nedan.

Fråga 1: Hur kan lokal styrgrupp inspireras av dessa föredrag?

Fråga 2: Vad händer i lokal styrgrupp om mål 1?

Fråga 3: Vad planeras i er lokala styrgrupp?

Några av synpunkterna som framkom:

- Inspirerande med storytelling och att få höra om exempel som Adrian
- Mycket positivt om lärlingsplatser
- Många vill prova APL-appen
- Bra inspiration för att hitta nya sätt att nå ungdomar

 **Det är viktigt att även fånga det vi har, inte bara få in nya.**

## Mål 2: Regionala strukturer för validering i Östra Mellansverige

Morgan Andersson, Hållbar Regional Utveckling, Region Sörmland, berättade om projektet Valideringslyft 2020-2022, där samtliga regioner deltog och ett nationellt samarbete med Vård- och omsorgscollege testades. En utvärdering visade på ett gott resultat och en önskan om fortsatta träffar.

Nu pågår projekt Validering ÖMS, där Region Sörmland samverkar med Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro och Region Östergötland tillsammans med det östra nätverket för VO-College, där Sörmland ingår. Syftet är att stimulera lärande om validering och sprida dess betydelse som en del i lösningen av kompetensförsörjningen i länet. Delar av målgrupperna återfinns bland annat inom VO-College Sörmlands samverkansarena. Här har ordföranden i lokala styrgrupper en mycket viktig roll när det gäller att sprida information om de samarbetsprojekt som pågår, så att ännu fler kan vara delaktiga.

### Några reflektioner

- Tydliga avgränsade teman mot färre målgrupper mer framgångsrikt än alltför breda teman med många målgrupper.
- SYV och yrkeslärare de främsta målgrupperna.
- Intresset att lära är stort – förkunskaperna emellertid rätt svaga – lärandet behövs
- Bra med ÖMS-perspektiv:
  - Lättare att finna goda exempel
  - Flera "röster" och nya erfarenheter i gruppdialoger
  - Stordriftsfördelar där flera samarbetar



MED FINANSIERING FRÅN





# 6. Sommarkurs

## – ett samarbete mellan utbildare och arbetsgivare

---

Redan 2014 startade vård- och omsorgsförvaltningen i Katrineholm och Ellwynska skolan en sommarkurs för att få till bättre och mer effektiv rekrytering inför semesterperioden. Idag är även KTC, Katrineholms Tekniska College, en av de ansvariga aktörerna och representerades av Robert Dahlqvist. Han och Sabina Brandt, vårdinformatör på Vingåkers kommun, berättade att sommarkursen under senare år mötts av ett kraftigt ökat intresse. Inför 2024 var 31 ansökningar förstahandsval av totalt 32 platser, vilket är mycket bättre än riksgenomsnittet för jämförbara kurser.

Kursledare är vårdinformatörer från Katrineholm och Vingåker, medarbetare från hemtjänst, LSS och sjukvården samt lärare och samordnare från Katrineholms Tekniska College. Representanter från exempelvis polisen, räddningstjänsten och ambulanssjukvården bjuds också in för att hålla föreläsningar.

Om sommarkursens upplägg i korthet:

- Marknadsförs till årskurs 8
- Fem dagar, tre dagar teori och två dagar praktik
- Praktiska moment som att mata varandra, borsta tänderna på varandra och köra rullstol

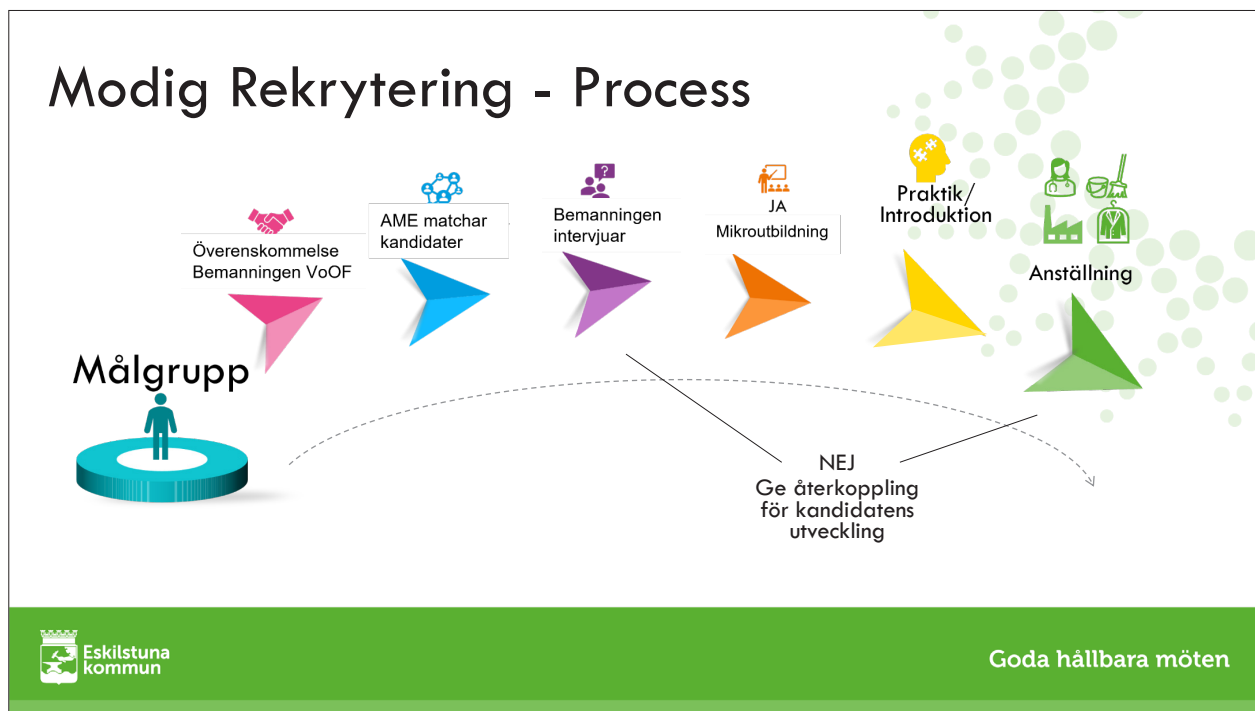
Efter avslutad och godkänd kurs får varje deltagare ett kursintyg och 900 kronor, en summa som just nu diskuteras om den ska höjas.

Sabina Brandt framhöll att kursen är mycket populär: ”Sommarkursen sprids bland ungdomar och blir en snackis – när kommer den, när kan man söka?”. I år fick platserna för första gången lottas ut till följd av det höga ansökningstrycket. Många som gör prao kommer tillbaka och går sommarkursen, vilket visar att detta är ett kostnadseffektivt sätt att locka unga in i branschen tidigt.



## Modig rekrytering – samarbete över förvaltningsgränser

Ann-Louise Björkman från Eskilstuna presenterade ”Modig rekrytering”, ett initiativ som hon och en kollega startade när de skulle hitta 650 semestervikarier – samtidigt som cirka 7 000 personer i Eskilstuna var utan sysselsättning. Initiativtagarna riktade in sig på en målgrupp med liten erfarenhet från svensk arbetsmarknad, svagheter i svenska språket, inga färskas arbetsrelaterade referenser och stora luckor sina CV:n. Man skapade utifrån detta en profil och skickade till Arbetsförmedlingen, som gjorde en första matchning. Sedan genomfördes ett antal inspirerande och effektiva speedintervjuer på 15-20 minuter.



Därefter gick ett 40-tal personer vidare till en mikroutbildning följt av praktik och introduktion under fyra veckor. Under 2024 har cirka 70 personer gjort praktiken och runt 30 personer jobbar fortfarande inom branschen.

När det gäller att hitta och finansiera praktikplatser förklarade Ann-Louise Björkman att de som gjort fyra veckors praktik blir mer efterfrågade. Eftersom detta ofta rör människor som står eller har stått långt ifrån arbetsmarknaden, har de något slags aktivitetsstöd. Detta stöd fortsätter under praktiken, vilket gör att praktikplatserna inte själva behöver stå för kostnaden.

Sammantaget är ”Modig rekrytering” ett mycket lyckat koncept och ett bra sätt att få in personer på arbetsmarknaden och ge dem bättre förutsättningar.

## Dialog och reflektion vid borden i lokal styrgrupp – del 2

Baserat på målen för lokal och regional nivå genomfördes gruppdiskussioner kring Mål 2, Vård och omsorg är en attraktiv och efterfrågad bransch.

Fråga 1: Hur kan lokal styrgrupp inspireras av dessa föredrag?

Fråga 2: Vad händer i lokal styrgrupp om mål 1?

Fråga 3: Vad planeras i er lokala styrgrupp?

Några av synpunkterna som framkom:

- Spännande med sommarkurs – utöka och förbättra ytterligare
- Bra med praktiska åtgärder, det är viktigt att våga prova
- Bra att börja så tidigt som i åttan och bjuda in exempelvis arbetsförmedlingen.

## Mål 3: Språkutvecklande insatser – språkambudsutbildning på arbetsplatsen

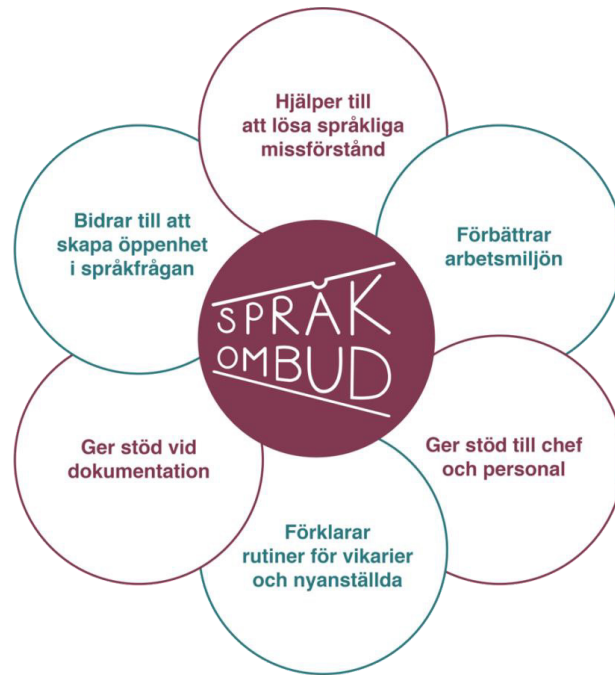
Campus Oxelösund anordnar en språkambudsutbildning som finansieras av Vård- och Omsorgscollege genom Äldreomsorgslyftet. Tidigare var intresset lågt med bara runt 5 anmälningar. Efter en insats av Evelyn Blomstrand, enhetschef inom bemanning på Oxelösunds kommun, och enhetschefen för hemtjänsten går nu 22 personer utbildningen.

Språkambudsutbildningen är utvecklande för alla på en arbetsplats och utgår från individers olika förutsättningar kring språk. Målet är att kunna samlas runt en enhetlig kommunikation, vilket är direkt kopplat till kompetensförsörjning, utveckling, kvalitet och arbetsmiljö. En förutsättning för ett öppet och ödmjukt arbetsklimat är att både kunna förstå och att göra sig förstådd.



## Språkutvecklande arbete i Vingåker

Sabina Brandt tog vid och beskrev det språkutvecklande arbetet som pågår i Vingåker. Kommunen utbildade första språkombudsutbildaren våren 2023 och har sedan dess genomfört utbildningar samt nätverks- och uppföljningsträffar i samarbete med Katrineholms kommun. Ett flertal chefer har också genomfört utbildningen ”Fem nycklar till en språkutvecklande arbetsplats”.



En av de utmaningar som observerats på arbetsplatserna, exempelvis inom hemtjänsten, är morgonmötena. Alla medarbetare har helt enkelt inte förstått syftet med morgonmötena, men tack vare språkutvecklande insatser är man mer delaktig och har börjat prata mer öppet, vilket upplevs som mycket positivt.

2024 infördes språktest med läs-, skriv- och hörförståelse. Språktest kan vara laddat då många kan tänka att ”jag har jobbat så länge, måste jag verkligen göra ett test?”. För att inkludera alla och inte vara utpekande, togs beslutet att samtliga medarbetare inom vård och omsorg ska göra språktestet.

**» Språkutveckling för alla stärker kompetensen även hos befintlig personal.**

# 7. Årets handledare

På plats på årets temadag var två nominerade till Årets handledare: Anna Hultin från Region Sörmland och Ted Wahlgren från Nyköpings kommun. Marie Hallberg beskrev hur svårt det var att välja bara en, men till slut beslutade arbetsgruppen att ge utmärkelsen till Ted Wahlgren. Motiveringen lyfte bland annat fram Ted Wahlgren som ”en fantastiskt tydlig, rak och ärlig handledare som ger varje elev individanpassat stöd, och får dem att utvecklas långt mer än vad de själva tror. En mycket god ambassadör för vård- och omsorgsbranschen.”



# 8. Avrundning och utvärdering

---

Regional ordförande Titti Kendall knöt ihop dagen med att summera dagens innehåll och lyfta de viktigaste punkterna utifrån de tre målen. Deltagarna ombads sedan utvärdera dagen och komma med eventuella medskick till den regionala styrgruppen.

Några av omdömena om dagen:

- Bra att visa samverkansformer och synliggöra allt fint arbete som görs
- Väldigt värdefullt med temadagen – vi bara kör på annars
- Lärlingsplatser, väldigt viktigt och bra
- Bra med så många olika inslag kopplade till våra mål
- Inspirerande
- Alla vi i Sörmland jobbar med så mycket – vi är en del av något stort
- Bra möjlighet som inbjuder till samtal och dialog
- Inspirerande och lagom portionerat
- Bra att sitta i sina egna styrgrupper – bra för diskussionerna när man känner sin verksamhet
- Massa bra tips som exempelvis workshop chefer och sommarkurser
- Roligt med utnämningen av årets handledare

Några medskick:

- Det finns otroligt mycket handledare, men få nomineringar har kommit in. (Här kommenterade Marie Hallberg att nomineringsperioden kommer tidigareläggas redan till mars, men att det är viktigt att sprida ordet också lokalt ute i verksamheterna
- Önskar fler temadagar, kan vi lyfta och dela saker på andra sätt?
- Nyhetsbrev
- Gemensam kalender eller liknande, så man kan se vad andra gör och delta när det funkar

Regional processledare Marie Hallberg avslutade med en positiv uppmuntran till samtliga närvarande deltagare: ”Lyft alla goda exempel, sprid de goda erfarenheterna och utöka ert nätverk för ytterligare inspiration och stöd. Synliggör alla parterers perspektiv vid aktiviteter och gör dem delaktiga i arbetet för att belysa samverkan och dess effekter!”

# Källförteckning

---

## Presentationer

### **Nuläget i Sörmland**

Föreläsare: Kenneth Eriksson, Arbetsförmedlingen och Morgan Andersson, Hållbar Regional Utveckling

### **Flexibel utbildningsväg stärker kompetensen - utifrån individens unika förutsättningar**

Föreläsare: Michelle Berglund och Joakim Sjölund, Prins Wilhelmgymnasiet, Flen

### **Arbetsgivarens rekryteringsgrund skapar framtidsutsikter som får fler att våga välja vård och omsorg**

Föreläsare: Ann-Louise Björkman, lokal styrgrupp Eskilstuna

### **Validering - värde för länets kompetensförsörjning**

Föreläsare: Morgan Andersson, Hållbar Regional utveckling

### **Framgångsrika satsningar får fler att välja Vård- och Omsorgsprogrammet**

Föreläsare: Sabina Brandt och Robert Dahlqvist, lokal styrgrupp Katrineholm /Flen/  
Vingåker

### **Lyckat koncept skapar attraktivitet och karriärvägar som lockar fler medarbetare**

Föreläsare: Ann-Louise Björkman, lokal styrgrupp Eskilstuna

### **Språkutvecklande arbetsplatser banar väg för trygg, säker vård och omsorg**

Föreläsare: Evelyn Blomstrand, lokal styrgrupp Södra NOGT

### **Vingåker satsar stort med fokus på medarbetares arbetsmiljö som tryggar invånarnas vårdmiljö**

Föreläsare: Sabina Brandt, lokal styrgrupp Västra KfV

### **Årets Handledare 2024 utses**

### **Regional ordförande med arbetsgrupp summerar Temadagen**

Tack för denna dag!